

Sygn. akt II CZ 131/16

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSA Agata Zając (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w W.

przeciwko A.B.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 26 stycznia 2017 r.,

zażalenia pozwanego

na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 czerwca 2016 r., sygn. akt I ACa
.../15,

**oddala zażalenie pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 września 2015 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo B. sp. z o.o. w W. o zobowiązanie pozwanego A. B. do opublikowania przeproszenia o wskazanej treści, w drukowanym wydaniu tygodnika „Przegląd K. oraz na portalu internetowym, a o także zasądzenie kwoty 5000 zł na rzecz Stowarzyszenia Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami w Polsce Oddział w K..

Sąd Okręgowy uznał, że powódka nie wykazała, aby pozwany był autorem przypisywanych mu wypowiedzi zatem nie ponosi on odpowiedzialności na podstawie artykułu 24 k.c.

Na skutek apelacji powódki, wyrokiem z dnia 2 czerwca 2016 r., Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego w K. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny, dokonując odmiennej oceny zgromadzonych dowodów, w tym zeznań pozwanego, który nie wykluczył kategorycznie, aby był autorem wypowiedzi i wskazując, że już w dniu 11 sierpnia 2014 r. pozwany wiedział o żądaniach powoda odnoszących do treści publikacji, a mimo to nie zaprzeczył wówczas, że zacytowane słowa wypowiedział i nie zażądał sprostowania w trybie przepisów prawa prasowego uznał, że zgromadzony materiał dowodowy dawał podstawy do ustalenia, że pozwany jest autorem zawartych w artykule wypowiedzi.

Sąd Apelacyjny ustalił, że pozwany użył zacytowanych w artykule słów w rozmowie z dziennikarzami tygodnika, a wobec braku zbadania pozostałych przesłanek odpowiedzialności pozwanego, w tym uszczerbku powódki i bezprawności zachowania pozwanego uznał, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Na powyższy wyrok zażalenie wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym

kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Skarżący podniósł zarzuty:

- naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i niezasadne uznanie, że Sąd Okręgowy, wychodząc z błędnego założenia co do tego, iż pozwany nie jest autorem zarzucanych mu wypowiedzi i nie przeprowadzając postępowania dowodowego na okoliczność ustalenia uszczerbku powódki oraz nie badając kwestii bezprawności zachowania .pозwanego, nie rozpoznał istoty sprawy, pomimo tego, że Sąd Okręgowy rozstrzygnął i rozpoznał istotę sprawy, a w sprawie zachodziły wszelkie podstawy do wydania przez Sąd Apelacyjny merytorycznego rozstrzygnięcia; nie zachodziła zatem zdaniem skarżącego sytuacja nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd I instancji ani też konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego we wskazanym zakresie;

- naruszenia art. 386 § 4 w zw. z art. 386 § 6 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. przez nakazanie sądowi pierwszej instancji, w wyniku błędnego przyjęcia, iż Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy, przeprowadzenie dowodów na okoliczności nie mające znaczenia dla rozpoznania sprawy i wyprowadzonych na podstawie błędnych ustaleń sądu drugiej instancji co do tego, że A. B. użył słów cyt. „(...) grzebią i grzebią, i leżą w cieniu najczęściej, chlają wińsko i nic się nie dzieje. Nie ma pana na tej inwestycji" oraz „w takim tempie to oni jeszcze przez kilka miesięcy tego nie zrobią".

Powódka wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia, która może być przeprowadzona wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym, zażalenie służy jedynie kontroli prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji art. 386 § 4 k.p.c. lub art. 386 § 2 k.p.c. Kognicja Sądu Najwyższego nie obejmuje zatem merytorycznej oceny zaskarżonego wyroku ani

stanowiska Sądu drugiej instancji w kwestiach materialnoprawnych, jak również w kwestiach procesowych innych niż przesłanki zastosowania art. 368 § 4 k.p.c., jeżeli przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji było nierozpoznanie istoty sprawy lub konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, albo przesłanki zastosowania art. 368 § 2 k.p.c., jeżeli przyczyną uchylenia wyroku była nieważność postępowania (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012r. IV CZ 147/12, z dnia 10 maja 2013 r. I CZ 37/13, z dnia 5 listopada 2013 r. II PZ 28/13, niepubl. i z dnia 15 lutego 2013 r. I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/1/4). Zakres kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym, opartym na art. 394¹ § 1¹ k.p.c., jest zatem ograniczony i nie obejmuje oceny zasadności powództwa, apelacji ani merytorycznej prawidłowości stanowiska sądu odwoławczego.

Ne ma więc podstaw do oceny, w ramach tego postępowania, zarzutów skarżącego dotyczących naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów art. 227 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. i w konsekwencji prawidłowości ustalenia, że pozwany jest autorem wypowiedzi przytoczonej w treści spornej publikacji.

Ocena Sądu Najwyższego w przedmiotowej sprawie - wobec powołania przez sąd drugiej instancji, jako podstawy rozstrzygnięcia, jedynie jednej ze wskazanych przesłanek, tj. nierozpoznania istoty sprawy - ogranicza się zatem do oceny prawidłowości wykładni powyższego pojęcia w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. i zastosowania wskazanego przepisu.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Sąd odwoławczy, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo - w granicach apelacji - w sposób w jaki sprawę powinien był rozpoznać sąd pierwszej instancji, dlatego też ustawodawca ograniczył możliwość wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego do sytuacji, w których cały ciężar pełnego, merytorycznego rozpoznania sprawy wraz z dokonaniem niezbędnych ustaleń faktycznych

spoczywałby na sądzie odwoławczym, co w konsekwencji prowadziłoby do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania. Wykładnia pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nakazuje przyjąć, że jest to brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, a także materialnoprawnymi i procesowymi zarzutami pozwanego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi zatem wówczas, gdy sąd zaniechał zbadania wskazanych wyżej kwestii bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Do nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji dochodzi w szczególności w razie oddalenia powództwa ze względu na przyjęcie braku legitymacji procesowej po którejś ze stron albo z uwagi na wygaśnięcie lub przedawnienie roszczenia, jeżeli sąd pierwszej instancji sformułuje takie wnioski na podstawie samych tylko twierdzeń stron, czy po przeprowadzeniu ograniczonego postępowania dowodowego, a sąd drugiej instancji oceny tej nie podzieli (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 lutego 2013 r. I CZ 186/12 LEX nr 1308014).

Wyrok oddalający powództwo o ochronę dóbr osobistych sąd pierwszej instancji oparł na ustaleniu, że nie zostało wykazane przez powódkę, iż to pozwany jest autorem przypisywanych mu wypowiedzi, a zatem że pozwany nie posiada legitymacji biernej. Dokonując odmiennej oceny przeprowadzonych przez Sąd Okręgowy dowodów sąd drugiej instancji ustalił, że pozwany jest autorem zawartych w artykule wypowiedzi wskazując, że konieczne jest zbadanie wszystkich pozostałych przesłanek odpowiedzialności opartej na przepisach art. 24 k.c. - przede wszystkim czy przytoczona w publikacji wypowiedź pozwanego naruszała dobra osobiste powódki jako osoby prawnej i czy działanie pozwanego było działaniem bezprawnym, przy uwzględnieniu podnoszonych przez pozwanego okoliczności zmierzających do wykazania braku bezprawności, a także dokonanie oceny, czy żądane przeproszenie jest adekwatne do rodzaju i zakresu naruszenia. Wobec zgłoszonych roszczeń majątkowych konieczne jest także w dalszej kolejności dokonanie oceny stopnia krzywdy powodowej Spółki i rozważenie, w jakim zakresie krzywda ta powinna być zrekompensowana zasądzeniem kwoty pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Rozstrzygnięcie powyższych kwestii przez Sąd Apelacyjny oraz dokonanie ustaleń koniecznych dla oceny zasadności roszczeń powódki doprowadziłoby do naruszenia zasady dwuinstancyjności postępowania, zaś ograniczenie ustaleń i rozważań sądu pierwszej instancji do oceny jedynie istnienia po stronie pozwanego legitymacji biernej skutkowało - w sytuacji dokonania przez sąd II instancji odmiennej oceny tej przesłanki - nierozpoznanie istoty sprawy, uzasadniającym, zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie, orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawiając, zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., sądowi który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

jw

kc